

[itobiad], 2022, 11 (1): 357-379

<p>Moral Panik (Törel Türkü) Kavramı ve Medya: “İsimsizler, Söz ve Savaşçı” Dizi Örnekleri</p> <p>Moral Panic And Media: Examples of İsimsizler, Söz, Savaşçı Series</p> <p>Video Link: https://youtu.be/NqhhTxmHCg</p>	
<p>Gönül ZAIMOĞLU</p> <p>Öğretim Görevlisi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO Lecturer, Akdeniz University, <u>Vocational School of Social Sciences</u></p> <p>gonulzaimoglu@gmail.com</p> <p>Orcid ID: 0000-0002-7821-2295</p>	

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Type	: Araştırma Makalesi / Research Article
Geliş Tarihi / Received	: 22.11.2021
Kabul Tarihi / Accepted	: 23.01.2022
Yayın Tarihi / Published	: 16.03.2022
Yayın Sezonu	: Ocak-Şubat-Mart
Pub Date Season	: January-February-March

Atıf/Cite as: Zaimoğlu, G. (2022). Moral Panik (Törel Türkü) Kavramı ve Medya: “İsimsizler, Söz Ve Savaşçı” Dizi Örnekleri . İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi , 11 (1) , 357-379 . Retrieved from <http://www.itobiad.com/tr/pub/issue/68190/1027035>

İntihal-Plagiarism/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <http://www.itobiad.com/>

Copyright © Published by Mustafa Süleyman ÖZCAN, Since 2012 – Istanbul / Eyup, Turkey. All rights reserved.

Moral Panik (Törel Türkü) Kavramı ve Medya: “İsimsizler, Söz ve Savaşçı” Dizi Örnekleri

Öz

Moral panik toplumun sapkın olarak nitelendirdiği davranışların yaygınlaşması neticesinde bu davranışları sergileyen kişi ve gruplara karşı gösterilen tepkiler olarak nitelendirilebilir. Bir toplumda uzun süreden beri var olan huzursuzlukların zirve yaptığı dönemlerde toplumu saran endişeler de paralel olarak artar ve bu endişeler aynı dönemlerde moral paniğe neden olur. Bunun yanı sıra sokak eylemleri, intiharlar, terör saldırıları gibi olaylar aynı şekilde toplumda endişenin yükselmesine neden olur. Bu endişe arttığında yasama, yürütme ve yargı güçleri toplumda endişeye neden olan durumun ortadan kaldırılması için bir dizi yasal düzenlemelere yapar. Ayrıca medya aracılığıyla da endişeye neden olan durum yeniden ve yeniden sunularak bu yasal düzenlemeler ve ilave tedbirler için zemin oluşturur. Medya bunu aynı dönemlerde haber, tartışma programı, film, dizi vb. içeriklerle moral paniğe neden olan unsurları gündemde tutarak yapar. Çalışmada moral panik kavramının anlaşılması adına dünyadan örnekler verilmiş, bu örnekler neticesinde moral paniğin nasıl egemen güçlerin kullandığı bir araca dönüştüğü vurgulanmıştır.

Çalışmada önce moral panik kuramsal olarak örnekleriyle ele alınmış, daha sonra 15 Temmuz darbe girişimi sonrasında oluşan atmosferin medya içeriklerine yansımaları televizyon dizileri örneği üzerinden değerlendirilmiştir. Çalışma kapsamında aynı yıl yayına başlayan üç dizinin ilk iki bölümü moral panik kavramı çerçevesinde (İsimsizler, Söz, Savaşçı) söylem analizi yöntemiyle incelenmiştir. İncelenen diziler birbirine yakın tarihlerde yayına başlamış olması dönemin atmosferi ile yakından ilgili olduğu düşünülmektedir. Her üç dizi de televizyonda altın saatler olarak tabir edilen zaman diliminde yayınlanmıştır. İncelenen dizilerde kullanılan söylem ve bu söylem aracılığıyla inşa edilen ideolojinin egemen söylemle örtüşmekte olduğu anlaşılmıştır. Bu durum moral paniğin belli davranış ve eylemlerin dışlanmasıyla ilgili olduğu kadar hangi davranış ve eylemlerin onaylandığını belirlemede de etkili olduğu sonucunu doğurmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Moral Panik, Medya, Televizyon, Dizi, Söylem Analizi

Moral Panic And Media: Examples of İsimsizler, Söz, Savaşçı Series

Abstract

Moral panic can be defined as the reactions directed against people and groups who engage in these behaviors as a result of the widespread use of what society considers to be deviant behaviors. When a society's long-standing dissatisfaction reaches a peak, the issues that surround it increase in parallel, causing moral panic at the same time. When this anxiety rises, legislative, executive, and judicial powers work together to create a series of legislative regulation to eliminate the situation that is causing issues in society. The media used this as news, talk shows, movies, TV series, etc. Media does this by keeping the elements that cause moral panic on the agenda with the contents. In the study, examples from the world were given in order to understand the concept of moral

panic. In this study, examples from the world were given in order to understand the concept of moral panic, and as a result of these examples, it was emphasized how moral panic turned into a tool used by the dominant powers.

In this study moral panic was examined with examples, and then the impact of the situation created after the 15 July coup attempt on media content was evaluated to use a television series as an example. In this study, three series (İsimsizler, Söz, Savaşçı) were analyzed using the method of critical discourse analysis. The fact that the examined serials started broadcasting close to each other is thought to be closely related to the situation of the period. It has been understood that the discourse used in the analyzed series and the ideology constructed through this discourse coincide with the mainstream discourse. This situation leads to the conclusion that moral panic is effective in excluding certain behaviors and actions as well as in determining which behaviors and actions are approved.

Keywords: Moral Panic, Media, Television, Serial, Discourse Analysis

Giriş

Toplumlar zaman zaman ahlaki anlamda panik dönemlerine girer. Bu durum çoğu zaman olay, kişi, grup, toplumsal değer ve çıkarlara yönelik bir tehdidi tanımlamak üzere ortaya çıkar ve medya aracılığıyla da belli biçimlere sokularak sunulur. Medya paniğe neden olan olayın tanımlar; doğrudan ve dolaylı biçimde çözüm yolları sunar, alınması gereken aksiyonu tanımlar. Paniğe neden olan konu yeni gibi görünse de esasında var olan bir durumun aniden ilgi odağı haline gelebilecek gelişmelerle belirmesi söz konusudur. Paniğe neden olan konu zamanla unutulur fakat kültür ve toplumsal hafızada tutulur. Bu nedenle uzun süreli etkileri vardır, politikada ve toplumun kendini algılama biçiminde değişiklikler üretebilir (Cohen, 2011:26 631). Mutlu (2012:305) İletişim Sözlüğü kitabında moral panik kavramını “törel türkü” olarak adlandırmıştır.

Moral paniğin tanımlanması ve yaygınlaşmasında en etkili aktörün medya olduğunu söylenebilir. Paniğin neden olan olay zaten haber değeri taşıdığı için haberlerde sıklıkla yer alırken medyanın tüm içeriklerinde kendisini gösterir. Toplumda var olan paniğin kamçılanmasında medya kadar politikacıların da etkisi vardır. Kamuoyu medyada yer alan içerikleri tüketerek sorunun nasıl çözüleceğine dair politikacıların veya grupların açıklamalarına güvenir (Rothe ve Muzatti, 2004: 330).

Çalışmada araştırma alanı olarak televizyonun seçilmesinin nedeni her ne kadar yeni iletişim araçları ortaya çıksa da televizyonun hala en etkili iletişim araçlarından biri olmasıdır. Gelişmiş ülkelerde televizyon nüfusun tamamına ulamış ya da çok az bir kesim bunun dışında kalmıştır. Yapılan araştırmalar televizyona karşı en dirençli kesimin zenginler, eğitim düzeyi yüksek bireyler ve aileler, aydınların olduğunu göstermiştir. Bu televizyonun herkesi aynı düzeyde etkilediği anlamına gelmez. Televizyon izleme oranlarının yüksek oluşunu etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Televizyon izleyenlerin demografik özelliklerine gelince gençlere nazaran daha çok elli yaş üzerinde olanlar, zenginlere nazaran daha düşük gelir grubunda olanlar, eğitim seviyesi görece daha düşük olanlardır (Wangermee, 1977: 490). Ülkelere göre televizyon izleme oranları yıllar içerisinde değişim göstermiştir. Fakat televizyon izleme olanakları benzer olan

ülkelerle karşılaştırınca 1990'lardan itibaren Türkiye dünyada en fazla televizyon izleyen ülkeler arasındadır. RTÜK'ün 2006, 2009, 2013, 2018 yıllarında yaptığı televizyon izleme eğilimleri araştırmalarına göre en çok tercih edilen program türleri haber, dizi ve eğlence programlarından oluşmaktadır. Yıllar içerisinde televizyonda izlenen programlar değişim göstermişse de diziler televizyonlara izlenen programlar arasına ilk sıralarda gelmektedir.

Tablo 1: TV programları izlenme oranları (yıllara göre)

Yıl	En çok izlenen program türü
2006	Haber %74,8 Dizi %56,8, Eğlence, güldürü %42,2
2009	Haberler %93.7 Yerli diziler % 86.2 Dinî programlar % 61.8
2012	Yerli diziler %76.7 Haberler %74.5 Türk Filmleri %49.7
2018	Haberler Yerli Diziler Spor Programları

Televizyon dizileri bireylere gündelik hayattan farklı sınıfların yaşam deneyimlerini sunarken, her düzeyden izleyicinin empati kuracağı örnekleri barındırmaktadır. Televizyon ortaya çıktığından beri dizilerin en çok izlenen programlar arasında olmasının bir nedeni de budur. Postmodern çağda bir kültür endüstrisi olarak televizyon diziler aracılığıyla ortak bir bilinç yaratma, karakterler üzerinden özdeşleşme yaratma gibi bir dizi işlev barındırmaktadır. Bir diğer ve önemli konu ise bireylerin arzu ettiği yaşam biçimlerini diziler vasıtasıyla özdeşleşme yoluyla giderme ve doyum yaşamasıdır (Büyükonca, 2019: 81).

Televizyon dizilerinin temaları belirlenirken izleyicinin ilgisini çekecek konulara ve karakterlere yer verilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde dizi izlenmez ve yayından kalkar. Bu nedenle toplumların içerisinde olduğu durumlar dizilere konu olabilmektedir. Özellikle bireyler endişe halinde olduğu durumlar söz konusu olduğunda endişeye neden olan sorun hakkında daha dikkatli olurlar.

Hall, medyanın güncel konular hakkında kamuoyu bilincinin şekillenmesinde medyanın en güçlü odaklardan biri olduğunu söyler. Bu süreç ilk olarak polis, yargı, hükümet tarafından yapılan açıklamalarla tanımlanır daha sonra ise medya tarafından büyütülerek topluma yayılır. Medya bunu ilk olarak haber aracılığıyla yaratır daha sonra diğer içeriklere de yansıtılır. Bu durum nihayetinde kasıtlı veya kasıtsız far etmez bir devlet denetimi aracı olarak işlev görür (Hunt, 1997: 634).

Televizyon dizileri tüm bu kavramlarla birlikte düşünüldüğünde tamamen izleyicinin istek ve arzularına göre şekilleneceğini söylemek mümkün değildir. Üstelik televizyon

izleyicilerinin en çok tercih ettiği içerik olması bakımından dizileri bunun dışında kalması gibi bir durum söz konusu değildir.

Moral Panik

Moral Panik terörizm tanımlanması ve terörizmle mücadelede etkin bir biçimde kullanılan yöntemlerden birdir. Düşmanlar terörist olarak etiketlendiğinde devlet bunların üzerinde zor gücünü artırabilir. Terör veya terörist kavramları tanımlanması bakımından kolay olsa¹ da siyasi nedenler için içerisinde dâhil olduğunda karmaşık bir hal almaktadır. Bir yerde özgürlük savaşçısı olarak tanımlanırken başka bir yerde terörist olarak farklı tanımlanmasının nedeni budur. Bunun somut örneklerinden biri üçüncü dünya ülkelerinin yapmış olduğu bombalama eylemleri terör olarak tanımlanırken ABD tarafından ağır silahlarla yapılan bombalamalar teröre karşı erdemli saldırılar olarak tanımlanır. Bu noktada medya algılanan tehdidi tutarlı ve tanımlanabilir biçimde kamuoyuna sunar. Kamuoyunda oluşan endişe ve panik algılanan tehdide karşı bir fikir birliği oluşmasına yol açar (Rothe ve Muzatti, 2004: 332).

Ben Yehuda'ya göre (1986: 496)) moral panik yaratılması birkaç faktöre bağlıdır: 1) gücü harekete geçirebilecek bir yeteneğin olması, 2) mücadele edilen konunun tehdit potansiyelinin olması, 3) kamuoyunda bu konuda farkındalık yaratma becerisi, 4) karşılaşılan direncin türü, oranı ve gücü, 5) karşılaşılan sorunla başa çıkabilmede kabul edilebilir bir çözüm önerisi.

Moral panik kavramını örnek olay üzerinden değerlendirmek kavramın anlaşılması bakımından daha anlamlı olacaktır. İlk olarak 1970'li yıllarda yeni sağın Avrupa'daki ana figürü olarak görülen İngiltere Başbakanı Margaret Thatcher dönemi ve onun medya ile uyumlu politikaları örnek verilebilir. Thatcher döneminde uygulanan politikalar aynı zamanda 68 kuşağının toplumda bıraktığı etkinin çözülmesinde etkili olmuştur. Bu dönemde toplumsal sorunların medya aracılığıyla sürekli olarak tanımlanması ve vurgulanması yeni sağ hegemonyasının yerleşmesinde etkili olmuştur. Özellikle Daily Mail gazetesi moral paniğin oluşmasında o dönemde önemli bir rol oynamıştır (McRobbie ve Thornton, 1995: 569. Thatcher'in iktidarı soğuk savaş döneminin son yıllarına denk gelir ve dönemin Amerika Başkanı R. Reagan ile birlikte küreselleşmenin yeni dünya düzenine evrilmesinde önemli rol oynamışlardır (Akşin, 2003: 119). Kendisine “demir leydi” denmesinin temel nedeni benimsediği politikaları uygulamadaki uzlaşmaz tavrıdır. Thatcher, “*Muhafazakâr Parti kongresine “Ben uzlaşma siyasetçisi değilim, ben inanç/kararlılık siyasetçisiyim” sözleriyle damga vurmuştur* (Başkan, 2021: 66)” Doğu bloğuna karşı Amerika ile birlikte yürütülen politikalar neticesinde iktidarı döneminde doğu bloğunun yıkıldığı tarihlere de tanıklık etmiştir. Sert ve uzlaşmaz tavrı olmasına rağmen İngiltere’de üç seçim kazanabilmiş ve 11 yıl devlet başkanlığı yapmıştır. Thatcher’in döneminde sert politikaların uygulanabilmesinin zeminini ise o dönem yine medya tarafından sürekli olarak gündemde tutulan suç hareketleri etkili olmuştur. Suçla mücadelede agresif yöntemlerin kullanılmasının toplum tarafından kabul görmesi yaratılan moral panik ile ilişkilidir.

Moral paniğe verilebilecek bir diğer örnek ise 11 Eylül 2001 saldırıları ve sonrasında ABD ve dünyada oluşan atmosferdir. Bilindiği üzere 11 Eylül 2001 tarihinde Amerika Birleşik

¹ TDK Sözlüğü, <https://sozluk.gov.tr/>

Devletleri'nde yapılan terör saldırıları uzun yıllar kamuoyunu meşgul etmiş ve sonraki yıllardaki politikalara yön vermiştir. 11 Eylül sonrasındaki elli gün boyunca New York Times gazetesinde terörle ilgili 17.744, Washington Post gazetesinde 10. 761 ve USA Today'de 5.200 haber yapılmıştır. Ortalama bir insanın kendi deneyim alanının dışında kalan dünya hakkında bilgi edinebilmesinin yollarından biri olan medya bu dönemde oluşturulan ideolojinin temel aracı haline gelmiştir. Vietnam savaşında oluşan toplumsal tepkiler ve savaş karşıtlığı 11 Eylül sonrasında buharlaşmıştır. Teröre karşı savaş kutsal bir doktrin haline getirilmiştir. Bu haberlerin tüketicileri olarak ortalama bir Amerikalı devlet söyleminin aktif bir ajanına dönüştürülmüştür. Medya haber aracılığıyla olduğu gibi film ve TV şovları (The Shield, Third Watch, 24 ve Law and Order) ile moral paniğin oluşmasında etkili olmuştur ((Rothe ve Muzatti, 2004: 335). 11 Eylül saldırıları sonrası Amerika saldırıların arkasında olan terör örgütlerini bahane ederek birçok ülkede askeri operasyonlar yapmıştır. Örneğin Irak, nükleer silah ürettiği savıyla (aksi yönde veriler olmasına rağmen) Amerika tarafından işgal edilmiş ve işgalin sonrasında bambaşka bir tablo ortaya çıkmıştır. 11 Eylül saldırıları sonrasında Amerika'nın Ortadoğu ülkelerinde başlattığı operasyonların tahribatı gelinen nokta itibari ile 11 Eylül saldırılarının yarattığı tahribattan daha büyüktür. Vietnam savaşının sonlanmasında Amerikan halkının yaptığı protestoları 11 Eylül sonrası oluşan atmosferde görmek mümkün olmamıştır. 11 Eylül saldırıları haber, dizi, sinema gibi çeşitli anlatım biçimleri ile Amerikan halkının hafızasında diri tutulmaktadır. Bunun yanı sıra Batılı ülkelerde zaten var olan İslamfobi 11 sonrasında medyanın da etkisiyle ciddi oranda artış göstermiştir. Örneğin Göksoy ve Saygılı'nın (2010: 98) 10 Ağustos-10 Kasım 2011 tarihleri arasında Washington Post ve New York Times gazetelerinde yer alan İslam ile ilgili haberleri inceleyen araştırmada "barbar", "acımasız", "despot", "şiddet üreten", "istilacı", "hoşgörüsüz", "gayri medeni", "terör" gibi kavramlar öne çıkmaktadır. İncelenen haberlerde İslam ve terör arasında doğrudan bir paralellik kurulmaktadır. Böylece İslam konusunda bilgisi olmayan sıradan insanın İslam ve terörizmi birbiri ile bağdaştırması söz konusu olmaktadır. Amerika sinemasının 11 Eylül sonrası oluşan moral panik üzerinde etkili olduğunu söylemek mümkündür. Sinema sektöründe Hollywood hakimiyeti yükselmiş başarıları olan filmler aracılığıyla Batılı perspektiften İslam ve Müslüman tanımlamasını sürdürmektedir. Oksidental söylemleri içeren filmler de olmasına bunların sayıca azlığı ve Hollywood'un hâkimiyeti karşısındaki pozisyonları oluşan moral paniği değiştirecek gücü ellerine vermemektedir (Demir ve Aşan, 2014: 748).

Moral panik kavramına verilebilecek sayısız örnek vardır. Medyanın moral paniğin oluşmasındaki rolü önemli olmakla birlikte bunun nedenlerine de değinmek gerekir. Siyaset ve medya ilişkilerinin etkisinin yanı sıra medya toplumunda paniğe neden olan konuları gündemde tutarak daha çok tiraj, reyting, tıklanmaya ulaşır. Yaratılan sansasyon daha fazla okunmaya, izlenmeye ve tıklanmaya neden olur, bu da reklam gelirlerinin artmasına ve son tahlilde bu işten karlı çıkmasına neden olur. Medya toplumun ilgisini çeken konuları gündemine alarak onu her canlı tutar hem de ondan kâr elde eder (Şeker ve Tiryaki, 2013: 228)).

Bu çalışmada Türkiye'de yayınlanan İsimlessizler, Söz ve Savaşçı dizileri analiz edilmiştir. 2016 yılında Türkiye'de yaşanan darbe girişimi ardından yükselen milliyetçilik ve vatanseverlik kavramlarının televizyon kanallarını bu konuları işleyen yapımlara yönelttiği açıktır. Belli başlı dönemlerde toplumlar, belli mesele veya grup hakkında "törel türkü" (moral panik) içine girerler. Medyanın belli başlı olayları gündemde

tutması da bunda bir etkidir. Türkiye’de yaşanan darbe girişimi sonrasında haber veya tartışma programlarının ana gündemini bu darbe girişimi ve sonuçları oluşturmaktadır. Bu nedenle konu sürekli olarak toplum hafızasında canlı kalmaktadır. Darbe girişiminden sonra terör olaylarının da artması yine bu moral paniğin canlı kalmasında bir etkidir. Tüm bunlar moral paniği artırmakta ve böylece televizyon yarattığı etkinin bir parçası haline gelmektedir (Mutlu, 1999: 91). Toplumda karşılığı olan bu duygunun dizi türlerine de etki ettiği ana akım televizyon kanallarında yer alan dizilerin bu konulara ağırlık vermesinden anlaşılmaktadır. Bunların yanı sıra, medya kendisinin de ortaya çıkmasında bir etken olduğu bu duygunun maddi karşılığını diziler aracılığıyla geri kazandığı söylenebilir. Ana akım televizyon kanallarının en fazla izleyicinin ekran başına toplandığı “altın saatler” olarak tabir edilen saatleri bu türden dizilere ayırması bunun bir göstergesidir. Bu durum, televizyon kanallarının (her ne kadar egemen söylemi yeniden üreten kurumlar olarak görülse de) nihayetinde bir ticari kurum olduğu gerçeğinin bir göstergesidir.

Bu konuda diğer bir yaklaşım ise izleyici tercihlerinin önemine vurgu yapar. İzleyicilerin (reyting) büyük çaplı prodüksiyonları dahi tercih etmemesi sonucunda birkaç bölümde final yapmak zorunda kalan yapımlar azımsanmayacak kadar çoktur. Bu nedenle bu tarz yapımlarda izleyici tercihleri öne çıkmaktadır. Bu tür yapımlarda egemen söylem daha çok gömülü bir biçimde işlendiği anlaşılmaktadır. Ayrıca medyanın çoğu kez tutumları ve inançları değiştirmede ama bunların gücünü artırdığı “pekiştirme etkisi” tezine göre izleyici tercihlerinin bir anlamda izleyicinin kendi inançları ve tutumları çerçevesinde oluştuğudur (Mutlu, 1999: 96). İletişim çalışmalarında son dönemlerde yapılan araştırmalar izleyicinin aktifliğine yöneliktir. Bu noktada televizyon kanallarının sayıca az olduğu dönemlerde içerikler de çeşitli değildir. Günümüzde ise izleyici birçok seçeneğe sahiptir. Televizyonun ilk ortaya çıktığı ve yaygınlaşmaya başladığı dönemlere nazaran izleyicinin sayısız seçeneğe sahip olduğu dönemler arasındaki temel farkı oluşturan etken de budur. Bu nedenle iletişim araştırmalarının ilk dönemlere nazaran farklılaşması esasında iletişim ortamının değişimi ile ilgili olduğunu söylenebilir.

Yöntem

Çalışma kuramsal kuramsal olarak moral panik kavramına temellendirilmiş ve bu bağlamda Türkiye’de yayınlanan üç dizi T. A. Van Dijk’in eleştirel söylem analizi yöntemi ile incelemeye alınmıştır. Bu bağlamda İsimsizler, Söz ve Savaşçı dizilerinin ilk iki bölümü incelenerek moral panik ile ilişkisi ortaya konulmuştur.

Eleştirel söylem analizi yöntemi medyada yer alan söylemlerin ardında yatan ideoloji, güç, tahakküm, ayrımcılık, ırkçılık ve cinsiyetçilik gibi kavramların inceler. Bu bağlamda medya söylemindeki tonlama, sözlü ve sözlü olmayan ifadelerin yanı sıra söz dizimi, kelime seçimi, retorik unsurlar, çağrışım yaratan ifadeler, yan anlamlar gibi birçok unsur incelemeye tabi tutulmalıdır. Dijk, yöntemini ilk olarak haber incelemelerinde kullanmasına rağmen yöntemin tüm medya içeriklerine (film, reklam, dizi, talk Show vb.) uygulanabileceğini ifade eder (Dijk, 2011: 5).

Medya metin analizlerinin nihai sonuçlarında ideolojinin kendisini görmek mümkündür. İster haber ister dizi, isterse herhangi bir medya içeriği olsun medyada var olan içerikler ideolojinin kendini var ettiği alanlardır. Eleştirel söylem analizi medya metinlerine uygulanması yoluyla sözcüklerin ve sözcüklerden oluşan söz öbeklerinin bireylerin

yaşamı anlamlandırma ve algılamalarında önemli bir etken olan ideolojinin ortaya çıkarılmasıdır. Bu yöntem aracılığıyla açık dilsel yapılarından kapalı ideolojik yapıların keşfi mümkün hale gelmektedir (İnceoğlu ve Çomak, 2009: 45).

Bu çalışmada Dijk'in söylem analizi yönteminde yer alan "Anlam, Başlıklar ve Temalar, Aktör Tanımlama, Kutuplaşma ve Karşıtlıklar, Tanım ve Ayrıntı Derecesi, İmalar ve Varsayımlar" ölçütleri kullanılmıştır. Bu ölçütlerin açıklamaları analiz kısmında yer almaktadır.

İsimsizler Dizisinin Söylem Analizi

Yönetmen: Emre Konuk

Yapımcı: Ahmet Kayımtu, Yusuf Esenkal, Serdar Öğretici

Yapım: Barakuda Film - Es Film

Senaryo: Mustafa Burak Doğu, Serkan Birlik, Ayça Mutlugil, Hale Çalap

Müzik: Yıldırım Gürgen

Oyuncular: Uğur Güneş (Kaymakam Fatih Keskin), Bülent Alkış (Dayı), Sedat Mert (Olca), Taner Ertürkler (Ahmet), Volkan Keskin (Kürşad), Çağkan Çulha (Murat), Musab Ekici (Derman), Sera Kutlubey (Seher) ve Algı Eke (Dr. Elif)

İsimsizler Dizisinin Konusu

Emre Konuk'un yönetmenliğini yaptığı dizi 2017 yılında yayınlanmaya başlamıştır. Dizi, Türkiye'nin ana akım TV kanallarından biri olan Kanal D'de yayınlanmıştır. Toplam 27 bölüm yayınlanmıştır. Kanal D'nin resmi internet sayfasında dizi hakkında verilen bilgiler şu şekildedir:

Fatih, genç, başarılı, umut vaat eden bir diplomat adayıdır. Türkiye Cumhuriyeti'nin yurt dışı temsilciliklerinden birine atanmış, görevine başlayacakken Virankaya'dan gelen acı haber hayatını değiştirir. Çünkü Virankaya Kaymakamı şehit edilmiştir. Fatih, Başkan'ın desteğini alarak onun yerine kaymakam olmaya gönüllü olur.

Ülkesi için masa başında rahat bir görev yapmaktansa ateş altında olmayı tercih etmiştir. Yüreği vatan sevgisi ile dolu, devletini ana babası yerine koyan yedi kişilik ekibiyle at izinin it izine karıştığı Virankaya'ya gider. İsimlerini ancak tarihin satır aralarından okuyup yüreklerinde hissedecek olanların bildiği bu ekip, görünmez düşmanlarıyla savaşırken önce o düşmanların maskelerini düşürmek zorundadır. Çünkü düşman onlar gibi mert değildir.

Kullandığı kuklaları vardır.

Dizide adı geçen mekan ve kişiler kurmaca olsa da birçok kişi ve mekanın Türkiye'de karşılığı bulunmaktadır. Örneğin: Kaymakam Fatih Keskin, bombalı bir saldırı sonucunda makamında şehit edilen Kaymakam Orhan Yağız'ın yerine görevlendirilmiştir. Dizinin ilk bölümünde altı ay önce Derik'den Virankaya ilçesine atanan kaymakam Orhan Yağız'ın nasıl bir saldırı sonucunda şehit olduğu

incelendiğinde, Derik Kaymakamı Muhammet Fatih Safitürk'ün uğradığı saldırı ile (medyaya yansdığı şekliyle) birebir örtüştüğü görülmektedir. Bunun yanı sıra terör, Güneydoğu sınırında yaşananlar, paralel devlet yapılanması gibi Türkiye’de karşılığı olan sorunlar iktidarın söylemi ile örtüşük bir biçimde işlenmektedir.

Anlam (1 ve 2. Bölüm)

Dizide Türkiye’de farklı tarihlerde yaşanan münferit olaylar senaryolaştırılarak aktarılmaktadır. Anlam “vatan sevgisi”, “fedakârlık”, “şehitlik makamının üstünlüğü”, “milliyetçilik” gibi kavramlar üzerinden oluşturulmuştur.

Başlıklar ve Temalar (1 ve 2. Bölüm)

“İsimsizler” dizisinin ana konusu vatan sevgisi ve bu sevginin bir gereği olan vatan için yapılan fedakârlıklardır. Bu fedakârlık gerektiğinde vatan için canını seve seve feda etme üzerinden kurgulanmaktadır.

Başlıklar:

Vatan sevgisi

Şehitlik

Milliyetçilik

Vatan için yapılan fedakârlıklar

Biz ve onlar

Dizinin ilk sahnesinde yolda giden bir arabaya düzenlenen saldırı sonucunda başlayan çatışma gösterilmektedir. Askerler ve teröristler arasında başlayan çatışmada alt planda dizinin ana karakterlerinden “Dayı’nın” sesinden söylenenler şöyledir:

Vatan uğruna şehit olup hakka yürüme yolundayız. Hakiki kahramanları ay yıldızlı bayrağa sarıp toprağa emanet ediyoruz... (...) o şerefsizlerinden bir namlusu var sizin de bir namlunuz var ama her zaman onlardan üstünsünüz. Çünkü analarınız sizi buraya dualarla gönderdi. Ananız yoksa her namazda sizin için dua eden bir millet var arkanızda, vatan aşkınız var, imanınız var, inancınız var, Kuran’da hükmü var. İmandın mı sen tetiğe barasın hedefi Allah vurur.

İlk sahnede söylenen bu sözlerde konu başlıklarının tamamı mevcuttur:

Vatan sevgisi: “Vatan uğruna şehit olup hakka yürüme yolundayız” (Dayı).

Şehitlik: “Hakiki kahramanları ay yıldızlı bayrağa sarıp toprağa emanet ediyoruz” (Dayı).

Milliyetçilik: “Ananız yoksa her namazda sizin için dua eden bir millet var... ”(Dayı)

Vatan için yapılan fedakârlıklar: vatan için gerektiğinde seve seve ölmek vurgusu metnin tamamında vurgulanmaktadır.

Biz ve onlar: “o şerefsizlerinden bir namlusu var sizin de bir namlunuz var ama her zaman onlardan üstünsünüz” (Dayı).

Kaymakamın şehit olması üzerine yeni atanan kaymakam gelecek vaat eden diplomat Fatih Keskin'dir. Görev için İsviçre'ye gitmeye hazırlanan Fatih Keskin saldırıyı duyduğunda İsviçre'ye gitmekten vazgeçip şehit edilen kaymakamın görevine talip olur. Dizide, başkan olarak adlandırılan kişiden kendisinin bu göreve getirilmesini talep eder. Başkan, Fatih Keskin'e bölgenin kritik olduğunu ve birçok ülkenin bölgede emelleri olduğunu söyler...

Dizide onlar olarak kurgulanan kesimlerin tanıtıldığı sahnede: örgüt mensupları, bölgedeki siyasi güçler ve yabancı yetkililerin yaptığı görüşmede:

Örgüt mensubu: elde ettiğimiz kazanımlar iki taraf için de memnuniyet verici ama yetmez. Membic'i Afrin'e kavuşturmadan ne siz istediğinizi elde edebilirsiniz ne de biz.

Yabancı (Amerikalı): Bu kadar kötümser olmaya gerek yok, bağımsız bir devlet kurmak için binlerce yıldır en çok şimdi yaklaştınız. Bütünüyle siyasi destek veriyoruz.

Örgüt mensubu: T. C. gibi bir devleti bütünüyle siyasetle yıkmamız zordur. T. C.'yi karıştırıp iç savaş çıkarmamız gerek. Ayrıca ordularımızı da güçlendirmelisiniz.

Bu sahnede Suriye'de yaşanan savaşta, Türkiye devletinin kesin olarak reddettiği Güneydoğu sınırında farklı bir devlet kurulması ve bu devletin tüm sınır boyunca Akdeniz'e kadar ulaştırılması işlenmektedir. Türkiye'nin neden böyle bir oluşumu istemediği bu sahnede ve dizinin bütününde işlenmektedir. Suriye'de 2012 yılından beri devam eden iç savaşta Türkiye'nin hükümet nezdinde sürekli deklare ettiği Güney sınırında herhangi bir etnik kökene dayalı devlet oluşumunun kabul edilemez olduğu savı burada nedensellik çerçevesinde kurgulanmaktadır. Burada kurulacak bir devlet, bölgede etkin bir şekilde rol oynayan batılı ülkelerin güdümünde olacağı ve bu bölgede güç elde edildikten sonra sıranın Türkiye'ye geleceği işaret edilmektedir.

Yabancı yetkililerle yapılan görüşmenin devamında:

Yabancı yetkili (Alman): Virankaya bizim Türkiye'ye açılan kapımızdır. Demografik özellikleri ve sınıra yakın oluşuyla bölgesel bir savaşın en önemli kalesi haline gelecektir. Sınırdan tünelleri besleyip istediğimiz kadar silah, adam, malzeme sokabiliriz.

Yabancı Yetkili (İngiliz): (örgüt mensuplarına) size lojistik anlamda her türlü desteği sağlayacağız.

Yabancı yetkili (Alman): hız kesmeden artık devam etmemiz lazım.

Örgüt Mensubu: Biz ilk adımı atmışız zaten. T. C. Kaymakam suikastının şokunu atlatmadan Virankaya'da bir an önce özyönetimi ilan etmemiz lazım.

Ama bu iş kolay değil, desteğiniz şart.

Yabancı (Amerikalı): merak etmeyin Pennsylvania'daki misafirimiz ve onun sevdiği size yardımı esirgemeyecek.

Yabancı yetkili (Alman): tamam, herkes aynı fikirdeyse artık harekete geçme zamanı derim. Her zamanki gibi küçükten büyüğe gideceğiz, yani Türkiye'nin düşmesi için öncelik Virankaya düşmeli.

Dizinin bu kısmında Türkiye'nin birçok güçlü ülkeden destek alan bir örgütle mücadele ettiği vurgulanmaktadır. Bunların yanı sıra “Pennsylvania'daki misafirimiz ve sevdikleri” ile devletin 2013 yılı sonrasında terör örgütleri arasına aldığı FETÖ/PDY ima edilmektedir. 2014 yılında Türkiye'nin güneyinde bazı ilçelerde ilan edilen öz yönetimin arka planında neler olduğu ve örgütün kimlerden destek aldığı kurgulanmıştır. Biz ve onlar kurgusu bu kısımda da görülmektedir.

Fatih Keskin, talebi sonucunda Virankaya ilçesine Kaymakam olarak atanmış ve bölgede birlikte çalışacağı ekibin bir kısmını kendisi seçmiştir. Dizide kurgulanan olaylar kronolojik sıralamaya uygun değildir. Münferit olaylar farklı bölümlerde dizinin kurgusu içerisinde işlenmektedir. Örneğin: Türkiye'nin Güneydoğu bölgesinde yer alan ilçelerde ilan edilen öz yönetim 2015 yılında, Derik kaymakamının şehit edildiği tarih 2016 yılındadır. Bunlar gibi Türkiye'de farklı tarihlerde yaşanan münferit olaylar dizinin ilerleyen bölümlerinde yine dizinin kronolojisine uygun bir biçimde işlenmektedir.

Fatih Keskin kaymakam olarak atanmasının ardından Virankaya ilçesine giderken örgütün saldırısına uğramıştır. Saldırıda yeni atanan özel harekâtçılardan biri yaralanmış ve şehit olmuştur. Yine aynı saldırıda örgütün yöneticilerinden biri yaralı olarak ele geçirilmiştir. Ele geçirilen bu örgüt mensubu bir polisin yardımı sonucunda hastaneden kaçırılmıştır. Bu polis, senaryoya göre Pennsylvania'nın emrindedir. Kaçırılan örgüt mensubu ilçenin Belediye Başkanı'ni tarafından bir milletvekili aracı kullanılarak ilçeden çıkarılmıştır. Bu sahnede polis yol kesmiş fakat milletvekilinin aracını arayamamıştır. Burada, terör örgütünün hem milletvekili, hem de belediye başkanı düzeyinde korunduğu ve kollandığı ima edilmektedir

Diğer bir sahnede Kaymakam, ekibi ve bölgede görev yapan güvenlik mensuplarından oluşan altı kişi şehit edilen kaymakamın odasında toplanmıştır. Bu altı kişilik ekip özel olarak bir araya getirilmiş bir ekiptir. Kaymakam burada görevlerinin kritik olduğunu, yaşanan zor sürecin büyük fedakârlıklar gerektirdiğini belirtmiştir. Ana karakterlerin bir araya geldiği bu sahnede söylenenler başlıklar ve temalara göre incelenmiştir. Buna göre:

Vatan sevgisi: “Biz devlet kapısını hak kapısı bilip o kapının garip bir kuluyuz. Biz yarınlar ya isminiz kalacak ya vatan denildiğinde vatani seçenlerdeniz” (Dayı).

Şehitlik: “Sen işaret et ardından yürüyen her vatan evladının kanı sana helal olsun. Kanımız al bayrağın rengine helal olsun” (Terörle Mücadele Polisi Ahmet).

Milliyetçilik: “Bizim neslimiz tükenmez, âlemde şer tükenmezse Oğuz'da da er tükenmez” (Özel Harekât Polisi Murat).

Vatan için yapılan fedakârlıklar: “Biz şanın, şöhretin, ismin değil: kimsesiz mezarların talibiyiz. Öyle sadece omzuna apoletler, sırmalar takan değil; Türkiye'nin yükünü yerleştirenleriz” (Kaymakam Fatih).

Biz ve onlar: Biz şanın, şöhretin, ismin değil: kimsesiz mezarların talibiyiz. Öyle sadece omzuna apoletler, sırmalar takan değil; Türkiye'nin yükünü yerleştirenleriz. Biz yarınlar ya isminiz kalacak ya vatan denildiğinde vatani seçenlerdeniz. Biz bir hilal

uğruna isminden vazgeçenlerdeniz. Burada biz tanımlanırken onlar üzerinden bir karşıtlık da kurulmaktadır (Kaymakam Fatih).

Şehit olan polisin cenazesinin işlendiği sahnelerde şehitlik makamının üstünlüğüne vurgu yapılmıştır. Bu sahnelerde kullanılan ifadeler:

“Ezan olsak dinmeyiz, bayrak olsak inmeyiz.

Biz şehit oluruz, ölmeyiz.

Şehitlere ölümler demeyiniz diyor Allah, sen de öldü deme, peygamberin dizine başını koyup uyumaya gitti de, Hazreti Hüseyin’e yoldaş oldu de, Çanakkale’de can veren dedesi ile buluşacak de ama öldü deme, al bayrağın kırmızısına kanıyla renk verdi de (...)

Vatan sağ olsun”.

Bu bölümün son kısmında terör örgütünün ilçede öz yönetim ilan etmesi ve bunun sonucunda çıkan çatışma konu edilmektedir. Birinci bölüm çatışma sahneleri ile sonlanmıştı.

İkinci bölüm çatışma sahneleri ile başlamış ve öz yönetim kalkışması güvenlik güçleri tarafından bastırılmıştır. Çatışmada dokuz güvenlik mensubu şehit edilmiştir.

Vatan sevgisi: Dizinin olay örgüsü ve aktör tanımlarında vatan sevgisi ana tema olarak ön planda tutulmaktadır.

Şehitlik: Kaymakamın ağzından:

“Bu gece dokuz şehidimiz var. Dokuz şehit dokuz tabut demek, dokuz mezar dokuz mezar taşı demek. Peki ya başka: dokuz ay yıldızlı bayrak, dokuz acı haber, ateş düşen dokuz tane ev demek. Gözü yaşlı dokuz tane anne demek, gözünün yaşını içine akıtan ama şehit oğullarının ardından sıra dağlar gibi dimdik duran dokuz baba demek. Yarım kalmış hikâyeler, vuslata varamamış sevdalar demek, nikâh defterine adını yazamayan ama yârinin ismini yüreğine kazıyan nişanlılar demek. Babasının elinden tutmuş çocukları gördükçe bir ömür içindeki yarayı kanatacak yetimler demek. Oğlunun mürüvvetini, göremeyen analar, en mutlu gününde dahi annesinin yanındaki boş sandalyeye bakıp ağlayan gelinlik kızlar demek. Sırf insanlar evinde rahat uyusun diye, sırf vatan toprağı işgal edilmesin diye. Dokuz eve ateş düşecek bu gece ve bu haber son dakika diye bir alt yazı ile duyurulacak. Ekranların alt yazısı, kahramanların alın yazısıdır. Şehitlerimiz var. Allah şehitlerimizi peygamberimize komşu eylesin, ruhları şad olsun.”

Milliyetçilik: Dizide milliyetçilik daha çok ülkeyi sevme üzerinden kurgulanmaktadır.

Vatan için yapılan fedakârlıklar: “Virankaya için dokuz adam toprağı düştü bu gece. Haritada yeri bile bulunamayacak bu küçücük ilçede dokuz kahraman ölümün üzerine yürüdü bugün” (Kaymakam Fatih).

Bölgeye gelen güvenlik güçlerinin ailelerinden uzakta yaşadığı, ailesi ile birlikte gelenlerin ise ailelerini korumakta zorlandığı, geri göndermek istedikleri işlenmektedir.

Biz ve onlar: Onlar olarak gösterilen kesim terör örgütü ve dış destekçileri olarak kurgulanmıştır. Bölgede güçlü olan parti de onlar olarak kurgulanan kesime dâhil edilmiştir.

Aktör Tanımlama

Van Dijk'a (2003: 64-65) göre söylemin anlamı, doğru veya yanlış yargısı konulabilecek veya bir düşüncüyü ifade edebilecek önermelerle kurulmaktadır. Önermelerin ileri sürdüğü düşünceler ise çeşitli rollerdeki aktörler, yani failer, eylemden etkilenenler ya da bir eylemden yararlanan kişilerle ilgili olabilmektedir. Vatan sevgisi ve fedakârlık üzerine kurgulanan İsimsizler dizisinin ana karakterlerin tamamı bu kriteri taşımakta ve gerçekte bu görevi yerine getiren kimseleri bu yönden temsil etmektedirler.

Kutuplaşma ve Karşıtlıklar

Van Dijk (2003: 57, 102), söylemsel yapılarda 'biz-onlar' ayrımı yapıldığını ve "biz" hakkında olumlu yönlerin vurgulanıp olumsuz yönlerin vurgulanmadığını, "onlar" hakkında ise olumsuz yönlerin vurgulanıp olumlu yönlerin vurgulanmadığını belirtmektedir. İsimsizler dizisinde biz ve onlar ayrımı keskin bir biçimde belliyken onlar olarak gösterilen önermeler kabaca Türkiye vatandaşlarını kapsamamaktadır. Türkiye vatandaşı olanlarsa daha çok kandırılmış veya ideolojik etki altında olarak kurgulanmıştır. Karşıt kutup olarak konumlandırılan bir diğer grup ise polis, asker ve yargı güçlerinin içine sızan ve diğer karşıt gruplarla birlikte hareket eden gruptur.

Tanım ve Ayrıntı Derecesi

Van Dijk (2003: 59)'a göre, "Söylemi inşa edenler zihinsel modellerinin gerçekleştirilmesinde bir seçeneğe daha sahip olmaktadır. Bunlar, bir olay hakkında çok ya da yetersiz sayıda ayrıntı vermek, ya da olayı biraz soyut, genel ya da özel düzeyde tanımlamak" gibi yönelimlerdir. Van Dijk tanımlama ve konumlaştırmada "biz" olarak konumlandırılanların iyi yönlerini, "onlar" olarak nitelendirilenlerinse kötü yönlerinin öne çıkarıldığını ve iyi yönleri hakkında daha az ayrıntıya girildiğini belirtir. İsimsizler dizisinde de bu kurgulama görülmektedir. Örneğin; "vatan uğruna şehit olup hakka yürüme yolundayız. Hakiki kahramanları ay yıldızlı bayrağa sarıp toprağa emanet ediyoruz... (...) o şerefsizlerinden bir namlusu var sizin de bir namlunuz var ama her zaman onlardan üstünsünüz. Çünkü analarınız sizi buraya dualarla gönderdi. Ananız yoksa her namazda sizin için dua eden bir millet var arkanızda, vatan aşkınız var, imanınız var, inancınız var, Kuran'da hükmü var. İnandın mı sen tetiğe barasın hedefi Allah vurur." Bu sözler dizide güvenlik güçlerinin vatan için gerektiğinde seve seve canını ortaya koyabileceğini göstermekte dolayısıyla da vatan için yapılan fedakârlıkları ortaya koymaktadır.

İmalat ve Varsayımlar

Söylemin inşasında bir olay veya durum hakkında mevcut zihinsel modeller vardır ve bilginin tümü verilmese de bir kısmının ifade edilmesi tamamı hakkında çıkarım yapmak için yeterlidir. Bu, söylemin "ima ve varsayım" anlamını oluşturmaktadır (Van Dijk,2003:60). Dizide örgüt, devlet kurumlarına sızan grup, sınır hattında dernekler

vasıtasıyla farklı amaçlar güden dış ülkeler imalar ve varsayımlar kapsamındadır. Örneğin: Bölgede silahlı mücadelede en etkin biçimde rol alan grupta yer alanların isimlerinden, birbirlerine hitap şekillerinden (heval), giyim biçimlerinden *PKK terör örgütü* olduğu anlaşılmaktadır. Bölgede yardım amaçlı faaliyet gösteren derneğin başında uyruğu Alman olan Otto isimli bir yetkili bulunmaktadır. Otto, karşıt gruptadır ve bölgedeki tüm terör grupları ile iletişim içindedir. Buradan yabancı derneklerin aslında farklı amaçlarla bölgede bulunduğu ima edilmektedir. Bir diğer karşıt grup olan devletin içine sızanlar ise "*hainler çetesi*", "*Pensilvanya*" şeklinde adlandırılmaktadır. Burada söylem analizi modelinde belirtildiği gibi bilginin tümü verilmese de mevcut verilerden FETÖ/PDY olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca dizide Kaymakam Fatih'in irtibat halinde olduğu kişi "*Başkan*" olarak adlandırılmaktadır. Yürüttüğü faaliyetler ve sorumluluk alanlarına bakıldığında bunun "*MİT*" başkanını ima ettiği anlaşılmaktadır.

Söz Dizisinin Söylem Analizi

Yapım: TİMS&B

Yapımcılar: Timur Savcı ve Burak Sağyaşar

Yönetmen: Yağız Alp Akaydın

Senaryo: Ethem Özışık

Oyuncular: Tolga Sarıtaş (Kıdemli Üsteğmen Yavuz Karasu), Nihat Altınkaya (Yarbay Erdem Korkmaz), Aybüke Pusat (Dr. Bahar Kutlu), Atakan Arslan (Üsteğmen Zafer Yaman), Serhat Kılınç (Çolak), Meriç Aral (Gazeteci Eylem Mercier), Burak Sevinç (Üstçavuş Fethi Kulaksız), Mustafa Yıldırım (Başçavuş Ali Haydar Bozdağ), Eren Vurdem (Başçavuş Ateş Acar), Görkem Sevindik (Üstçavuş Mücahit Serdengeçti)...

Söz Dizisinin konusu

Dizi Türkiye'nin ana akım TV kanallarından biri olan Star'da yayınlanmıştır. Söz dizisi toplam 84 bölüm yayınlanmıştır. Star'ın resmi internet sayfasında dizinin hikâyesi şöyle aktarılmaktadır.

"Türkiye'nin karşı karşıya kaldığı korkunç saldırı sonrası, vatanın dört bir yanından özel yeteneklere sahip on iki kahraman Özel Kuvvet Askeri görevlendirilir. Amaçları, ülkemize bela olmaya çalışan bu yeni ve çok tehlikeli terör örgütünün liderini bulup yok etmek ve örgütün kökünü kurutmaktır. Namlumuz namusumuz, Vatan cennetimizdir" diyerek yola çıkan cesaret dolu on iki can; birbirlerine hem kardeş, hem vatan, hem de siper olacaktır. Bu yolda karşılarına çıkan aşklarını kalplerine, özlemlerini ise toprağa gömeceklerdir. Atalarını, analarını ve yüreklerini ısıtan kim varsa yanlarında taşıyıp savaşacaklardır. Üsteğmen Yavuz önderliğinde zorlu koşullarda, gece gündüz demeden düşmanla çetin bir mücadeleye girip şehadet yemini ederler".

Anlam (1. ve 2. Bölüm)

Söz dizisinde vatan sevgisi, fedakârlık, şehitlik kavramları temel anlamı oluşturmaktadır. Bu nedenle bu temalar ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

Başlıklar ve Temalar (1. ve 2. Bölüm)

Vatan sevgisi: Şehit olan askerin sesinden söylenenler anlam bakımından vatan sevgisini göstermektedir.

Şehitlik: İsimsizler dizisinde olduğu gibi Söz dizisinde de ana temalardan biri şehitlik kavramıdır. Şahit askerin sesinden:

“Komutanın bana sesleniyor. Oysa biliyor cevap vermeyeceğimi çünkü az önce sol bacağım kafasının birkaç santim üstünden uçtu gitti. Ölüm hep yanı başımızdaydı aldığımız her nefeste, içtiğimiz her yudumda, her gülüşümüzde, her adımımızda; sırdaşımız, dostumuz, tek yârimiz ölümdü. İşte kavuştuk ben halimden memnumun ama ya geride kalanlar. Kara haber tez yayılır diye boşuna dememişler gerçi buna kara haber denmez. Bir anam üzüliyorum, her telefon çaldığında yüreği hop ederdi, her aradığımda daha ilk anacığım dediğimde gözyaşları yanağından süzölmeye başlar iki kelime edemeden hıçkırıklara boğulurdu. Hakkını helal et anacığım, oğlun şehit oldu. Arkamdan duanı eksik etme sakın. Hoş etmezsin de vatan size, siz Allah’a emanetsiniz. Bana burada çok iyi bakıyorlar, gözün arkada kalmasın.”

Şehidin ağzından aktarılan bu ifadeler şehitlik kavramının kutsallığını vurgulamaktadır. Bunun yanı sıra askerlik mesleğini icra edenler için ölüm: yar, sırdaş, dost gibi kavramlarla özdeşleştirilmiştir.

Milliyetçilik: “Bütün köy Türk bayrakları ile donanacak, her biri bir gurur nişanesi. Bakmayın siz gözyaşlarına hepsi gururlu” (Şahit askerin sesinden). “Türk bayrakları” ile milliyetçilik kavramı vurgulanmaktadır.

Vatan için yapılan fedakârlıklar:

“Karım, dört sene önce evlendik, dört senede dört kere görüşmüş müyüzdür bilmiyorum. Az sonra bir albay ve psikolog çıkacak karşısına bir de ambulans zaten görür görmez bir yangın düşecek içerisine. Artık her söz her kelime anlamsız. Önce sadece bakışacaklar, sonra şehit olduğumu söyleyecekler. O an yüzleşecek, ağlamamak için tutacak kendini, bir an son görüşmemiz aklına gelecek. Beni uğurlaması, hayalini kurduğumuz bahçeli ev, bahçeye ekeceğimiz sebzeler. İşte hepsi uçup gitti ve ölene kadar beni asla unutmayacak (Şahit askerin sesinden).”

Kendisi şehit olmaktan mutlu, ailesi ise acılı ama gururludur. Burada Türk askerinin, vatan için gerektiğinde canını seve seve verecek kadar fedakâr olduğu gösterilmektedir.

Bunun yanı sıra “dört sene önce evlendik, dört senede dört kere görüşmüş müyüzdür bilmiyorum” ifadesinden yaptığı görevin evliliği ve ailesinden önce geldiğini vurgulanmaktadır.

Biz ve onlar: Dizide biz ve onlar kurgusunda daha çok “biz”in tanımına yer verilmektedir. Biz vurgusunda egemen söylemle örtüşük bir yapı inşa edilmektedir.

“Babamın yüzüne iyi bakın, onların zırh delen mermileri var babamın da yürek yakan bakışları. Yüzündeki vakarlı duruşa bakın, bir yanda evlat acısı diğer yanda oğlunu şehit vermenin gururu. Bu bakışlar ne filme sığar ne kitaba. Gözünden bir damla yaş akmayacak. Ki bu bizi yenemezsiniz boşuna uğraşmayın demenin bir başka yolu (Şahit askerin sesinden).”

Vatan sevgisi: “Beni öldür, üniformamı alma”. Üniformanın üzerindeki bayrakla vatani temsil ettiği ve bu nedenle candan daha değerli olduğu vurgulanmaktadır.

“Vatan sağ olsun ifadesi” de dizide sık kullanılan ifadelerden biridir ve aynı şekilde vatanın candan daha değerli olduğunu anlatmaktadır.

Şehitlik: “Sakın ola şehit arkasından keşke demeyesin” (Yarbay Erdem). Söylem analizinde söylenenler kadar söylenmeyenlerin de önemli olduğunu “keşke” demeyesin derken şehitliğin “iyi ki” denilebilecek kadar güzel olduğu anlamı ima edilmektedir.

Milliyetçilik: Türk adaletine hesap verecekler. Biri benim toprağında benim bayrağımı indirmeye kalkarsa mezarını kendi kazsın (Üsteğmen Yavuz).

Vatan için yapılan fedakârlıklar:

İkinci sahnede bir AVM’de hem silahlı eylem hem de canlı bomba eylemi yapılmıştır. Patlamada o anda aynı AVM’de olan ana karakter üsteğmen Yavuz ve nişanlısı vardır ve Yavuz’un nişanlısı patlama sonucunda ölmüştür.

“İlk defa sevdiğimizimizi kaybetmiyoruz, bu işimizin bir parçası bununla başa çıkacağız. (...) Üzülürsün ama ağlayamazsın, gözyaşı akıtamazsın, yas tutamazsın, intikam peşinde koşamazsın. Sen askersin asker gibi davranacaksın” (Yarbay Erdem).

Nişanlısını toprağa veren Üsteğmen Yavuz cenazeden direkt olarak görev yerine geri dönmüştür. Vatani görevin her şeyden üstün olduğu, her şart ve koşulda yerine getirilmesinin zorunluluğu gösterilmektedir.

“Ülkeniz için ölmek sizin birinci vazifeniz değil, can vermek yok mu? var, Allah’ına kadar. Biz ölmezsek metrobüste gazete okuyamazlar, biz ölmezsek çocuklar parklarda salıncaklarda sallanamazlar, sevgililer ele le gezemezler. Ama bizim birinci vazifemiz yaşamak. Biz yaşarsak vatan yaşar, bayrak yaşar, huzur yaşar...” (Üsteğmen Yavuz).

Biz ve onlar: “kansızlar, korkaklar, şerefsizler” ifadeleri ile onlar tanımı yapılmaktadır. Biz ve onlar zıtlık üzerinden kurgulanmaktadır. Her biz tanımı veya her onlar tanımı yapılırken aslında karşıt kurgunun yapıldığını söylemek gerekir.

İkinci bölüm, birinci bölümde şehit olan askerin cenazesi ile başlamıştır. Giriş Mehmet Akif Ersoy’un Çanakkale Şehitleri şiirinden bir bölümün kaside şeklinde okunmasıyla başlamıştır.

Vatan sevgisi: Vatan sevgisi vatan uğruna şehit olma üzerinden vurgulanmaktadır. Yaşamak vatandan daha değerli değildir.

Şehitlik: “Böyle düşman olduğca biz şehit olmayız ancak emekli oluruz.”, “Burada kimse benden önce şehit olamaz. Benim peder şehit, dede şehit, dedemin dedesine kadar herkes şehit, şehit oğlu şehit. Biri şehit olacaksa önce ben olacağım” (Üstçavuş Mücahit). Mücahit karakteri şehit olma tutkusu olan bir asker olarak kurgulanmış ve şehitliğin istenecek düzeyde güzel olduğu vurgulanmıştır.

Milliyetçilik: Dizinin genelinde açık bir şekilde etnik bir gurubu üstün tutma gibi bir şey söz konusu değildir. Genelde biz ve onlar kurgulamasında biz ve onlara yapılan göndermelerde hissedilmektedir.

Vatan için yapılan fedakârlıklar: “Göreve gitmezsem aldığım her nefeste ben ölürüm” (Üsteğmen Yavuz).

Karısı ameliyata alınan asker operasyona gideceği için yanına gidemez. Fedakarlık kavramı daha çok aileler üzerinden vurgulanmıştır.

Biz ve onlar: “Bizim Suriye’deki varlığımız birçok ülkeyi rahatsız rahatsız ediyor.” Burada Türkiye’nin güçlü bir ülke olduğu alt metin olarak işlenmektedir.

Aktör Tanımlama

Söz dizisinde de aktör tanımlama İsimsizler dizisinde göre daha duygusal kodlara göre oluşturulmuştur. Ana karakterlerin hikâyeleri ve karakteristik özellikleri ve göreve getirilmelerindeki özellikleri öne çıkarılmıştır. Her biri İsimsizler dizisinde olduğu gibi ölümü göze alarak askerlik mesleğini icra etmektedirler.

Kutuplaşma ve Karşıtlıklar

Söz dizisinde “biz” olarak konumlandırılan tarafta Türk askeri, “onlar” olarak konumlandırılan tarafta ise terör örgütleri ve bu örgütlere yardım eden güçlü ülkeler vardır. İlk bölümde sivil insanların üzerine ateş açılması, canlı bomba eylemi ile yine sivil vatandaşların hedef alınması terör örgütünün ne kadar acımasız ve kurnasız olduğunu göstermektedir. Bu olayın karşılığında devletin yapacağı her hamlenin adil, intikam duygusundan sıyrılarak yapıldığı ve yapılacağı aktörler üzerinden dile getirilmektedir.

Terör örgütü mensuplarının acımasızlığını kurgularken teröristleri temsil eden “Çolak” karakteri için verilen örneklerden biri: Karısı ve iki kız çocuğunu tecavüze uğradıkları için kendi elleriyle vuran bir cani (bu sahne gösterilmiştir). Bölgenin eroin ticaretini kontrol ediyor. Çolak karakterinin acımasızlığını gösteren diğer bir örnek ise, Ruslardan aldığı ağır silahlardan tanksavarı yoldan geçen ve tarım işçileri taşıyan traktörün üzerinde deneyerek onaylamasıdır.

Bunun yanı sıra terör örgütlerinin arkalarında büyük devletler olduğu vurgulanmaktadır. “Terör örgütleri dünyanın en pahalı oyuncakları, bizim başımıza musallat olduğuna göre arkalarında bizi çok seven dostlarımız vardır tahmin ettiğim üzere.”

Tanım ve Ayrıntı Derecesi

Söz dizisinde de “biz” olarak kurgulanan taraftaki aktörlerin hikâyelerinde ayrıntıya gidilerek iyi yönleri pekiştirilmektedir. Bunun karşılığında “onlar” olarak

konumlandırılan aktörlerin hikâyelerinde kötü yönleri detaylandırılırken incelenen iki bölümde iyi yönlerine hakkında hiçbir detaya girilmemiştir.

İmalar ve Varsayımlar

Dizide askerlerden oluşan bir ekip ve bu ekibin karşısında olan terör örgütleri arasında yaşanan olaylar işlenmektedir. Terör örgütleri gerçekte var olan bir örgüt adıyla anılmasa da ilk bakışta giyimlerinden ve retorikten hangi örgütün ima edildiği anlaşılmaktadır. Söz dizisinde mücadele edilen örgütlerden biri de İŞİD terör örgütüdür. Bölgede terör örgütüne silah veren ülkelerden bahsedilmezken silah ticareti yapanların Rus olması ile Rusya'nın bölgedeki örgütlere silah temin ettiği ima edilmektedir.

Terör örgütlerinin arkasında güçlü ülkelerin olduğu dizi de yeniden üretilmektedir. Terör örgütü için "Sevgili Batı dünyasından ısı güdümlü füze alacaklar. Ortadoğu'ya barış getirme konusunda baya ısrarlılar." Terör örgütlerine destek veren ülkelerin adları geçmezken "Batı" olarak ima edilmektedir.

Savaşçı Dizisinin Söylem Analizi

Yapım: Limon Film

yapımcı: Hayri Aslan

yönetmen: Volkan Kocatürk

senaryo: Süleyman Çobanoğlu

2. Yönetmen: Mirsad Herovic-Özlem Koza

Görüntü Yönetmeni: Metin Turguç

Genel Koordinatör: Faruk Uçan

Yapım Koordinatörü: Sercan Tevs

Müzik: Alpay Göltekin-Zeynep Alasya

OYUNCULAR; Berk Oktay (Yüzbaşı Kağan Bozok), Yıldız Çağrı Atiksoy (Aslı Özkaynak), Murat Serezli (Albay Halil İbrahim Kopuz), Fırat Albayram (Üsteğmen Serdar Türkmen), Burç Kümbetlioğlu (Başçavuş Bayram Bayat), Alican Albayrak (Teğmen Murat Gündoğdu), Uğur Biçer (Üstçavuş Emre Durmuş), Bahadır Vatanoğlu (Astsubay Galip Aygün), Hakan Dinçkol (Başçavuş Turan Hüseyinoğlu), Nazan Diper (Selver Bozok), Doğan Bayraktar (Üstçavuş Selçuk Yenilmez), Onur Özaydın (Kubilay Ketenci), Zeynep Elçin (Yıldız Bozok), Alp Öyken (Emekli General Mehmet Arif Kılancı), Yeliz Akkaya (Hatice Bayat), Ercüment Fidan (Tepegöz Zülküf Keskin), Zeki Ocak (Sami Çelik), Münire Apaydın (Handan Hemşire), Ali Tarık Fındık (Uzman Çavuş İlyas), Necmettin Çobanoğlu (Necati Türkmen), Atakan Işıktutan (Üsteğmen Muhabere), Berk Bulmuş (1.Uzman Erbaş), Serhat Nalbantoğlu (General), Yıldırım Gücük (Ruhi), Fırat Şahin (Merdan Keskin), Yiğit Anıl Dinkçi (General Emir Astsubay).

Savaşçı Dizisinin Konusu

Dizi Türkiye'nin ana akım TV kanallarından biri olan FOX'ta yayınlanmıştır. Toplam 109 bölüm yayınlanmıştır FOX'un resmi internet sayfasında hikâye hakkında "Savaşçı, dünyanın en zor şartlarında görev yapan, akla gelebilecek tüm güçlülere katlanan adanmış kahramanların, 'Bordo Berelilerin' hikâyesi.

Savaşçı dizisi, terörle mücadele etme amaçlı kurulan özel bir tim (Kılıç timi) ve bu timde yer alan askerlerin terörle etkin mücadelesini anlatmaktadır. Dizinin ilk sahnesi kılıç timinin gittiği bir operasyonla başlamaktadır. Bu sahnede timin gittiği yola düşenen bir

mayın patlatılmıştır. Patlama sonrası çıkan çatışmada Yüzbaşı Kağan'ın hem en yakın arkadaşı hem de kılıç timinde görev alan Üsteğmen Serdar uçurumdan düşmüştür. Bir sonraki sahnede bu olayı ana karakter Yüzbaşı Kağan Bozok'un rüyasında tekrar gördüğü anlaşılmaktadır.

Kağan Bozok ve tim komutanı Albay Halil İbrahim Kopuz hapishanededir. Senaryoya göre ordu içinde yapılan bir örgütün kumpası sonucunda hapishaneye atılmışlardır. Bir sonraki sahne ise 15 Temmuz darbesinden alınan görüntüler yer almaktadır. Hapishanede darbeyi öğrenen Yüzbaşı ve Albay haberleri radyodan takip etmektedir. Darbe sabahı hapisane müdürü Albay'ı odasına çağırır, göreve dönmesi gerektiğini ve en kısa sürede özel bir tim kurmasını söyler. Kılıç timinde yer alan askerlerin bazıları meslekten ihraç edilmiş ve kalanlar da farklı görevlere gönderilmiştir. Bu kısımda ihraç edilen askerlerin yaşadıkları sıkıntılar dramatize edilerek anlatılmaktadır. Darbe sonrası terör eylemleri artmış bu nedenle kılıç timinin kısa sürede tekrar toplanması emri gelmiştir. Bu emir sonucunda kılıç timi tekrar toplanmış ve hikâye başlamıştır.

Anlam

Savaşçı dizisinde anlam vatan sevgisi, fedakârlık, şehitlik kavramları temel anlamı oluşturmaktadır.

Başlıklar ve Temalar

Vatan sevgisi: Şehit askerin ardından söylenen “vatan sağ olsun” vatanı her şeyin üzerinde görmenin ve sevmenin bir göstergesidir. Savaşçı dizisinin incelenen iki bölümünde vatan sevgisi daha çok bayrak metaforu üzerinden işlenmiştir

“Sınır namustur, bayrak namustur” (Yüzbaşı Kağan).

“O tuttuğun şey seni yakar” (Yüzbaşı Kağan). (Teröristlerin Türk bayrağı yaktığı sahne)

“Bizim de zayıf noktamız bayrak onu öyle görünce hiçbirimiz dayanamıyoruz unutuyoruz her şeyi, galiba düşmanlar bunu çok iyi biliyor, biliyor ve kullanıyor” (Asker).

“Dünyanın en çok kan değen ve uğruna bedel ödenen bayrağı” (Yüzbaşı Kağan).

Terör örgütünün indirip yakmak istediği bayrağı tekrar yerine asmak isterken tuzaklanan bombanın patlaması sonucunda ölen asker bayrağı asamaz. Göğsüne sakladığı kanlı bayrağı başka bir asker göndere çeker. Tüm askerler bayrağa selam durur.

Şehitlik: Söz ve İsimsizler dizisinin ilk bölümlerinde olduğu gibi Savaşçı dizisinin de ilk bölümünde şehit olan bir asker vardır. Savaşçı dizisinde şehit olan asker için cenaze sahnesine yer verilmemiştir. Savaşçı dizisinde askerlik mesleği daha ön plana çıkarılmıştır. Operasyon sahnelerine uzun uzun yer verilmiştir. Şehitlik kavramı Savaşçı dizisinde de kutsanmış fakat diğer iki dizi de olduğu gibi şehit olmak değil yaşamanın ve yaşatmanın değeri ön plana çıkarılmıştır. Ayrıca belirtmek gerekir ki: Türk Silahlı Kuvvetleri'nde (TSK) özel bir birlik olan bordo berelileri temsil eden kılıç timi aynı zamanda bu birliğin gücünü de temsil etmektedir. Dolayısıyla kılıç timinin şehit vermesi TSK'nun bu özel birliğini de zayıf gösterebilir. Bu nedenle şehit olan asker konusu aileye haber verildiği sahneler dışında fazla dramatize edilmeden işlenmiştir.

Kopuz Albay: “Kurşun yemeye razıyım bir anaya, bir babaya, bir sevgiliye şehit haberi vermek en zoru bu. “

Askerin Şehit düştüğü sahnede fonda Dağlıca türküsü çalar: (...) sana yüce yaradan cennetten yer ayırır.

Asker: Şehidiniz varmış yüzbaşım, başınız sağ olsun. Yüzbaşı: Vatan sağ olsun.

Aslı. Yine bir asker ölmüş

Şoför: şehit olmuş Aslı Hanım

Milliyetçilik: Bir çatışma sonrasında teröristlere esir düşen ve izi kaybedilen Üsteğmen Serdar'ın babası: Allah devlete, millete zeval vermesin. Türk komandosu vurgusu:

“Korku nedir bilmeyiz biz dağların erleri yuva yaptık göklere baş döndüren yerlere engel tanımaz aşarız yüce engin dağları, el verip uzanırız mor siyah bulutlara, ben Türk komandosuyum, düşmanı çelik pençemle ezerim. Her yerde ben varım havada, karada, denizde, çölde, çatakta, bataкта, her zaman ve her yerde. (...) Allah Türk komandosunu korusun”

Vatan için yapılan fedakârlıklar: Dizide ana karakterlerden ikisi (Albay Kopuz ve Yüzbaşı Kağan) bir kumpas sonucu hapse atılmıştır. Her ikisi de hapiste de askerlik hayatlarında da devletine sadık kalmışlardır. Darbe sonrası yaşanan sıkıntılı süreçte göreve geri çağrılan iki asker de tereddüt etmeden göreve geri dönmüşlerdir. Senaryoya göre haksız yere hapse atılmalarına rağmen devlete kırgın olmamaları vatan sevgisinin ve fedakârlığın bir göstergesidir.

Biz ve onlar: Dizide biz olarak konumlandırılan Türk askeri, karşıt olarak konumlandırılan terör örgütü ve devlet düşmanı gruplar vardır. Biz ve onlar tanımlamalarındaki ölçütler Savaşçı dizisi için de geçerlidir.

Aktör Tanımlama

Savaşçı dizisinde TSK, terör örgütü ve devlet karşıtları gibi gruplar aktörler üzerinden temsil edilmektedir. TSK'yı temsil eden askerlerin sivil hayatlarına da sıklıkla yer verilen dizide onların da sivil hayatta diğer insanlar gibi yaşam sürdükleri; meslek hayatlarında ise disiplinli, vatanperver, profesyonel, vatanına, devletine ve milletine sıkı sıkıya bağlı oldukları gösterilmektedir. Onlar olarak kurgulanan terör örgütünü temsil eden aktörler ise kötü, acımasız, insanları öldürürken sivil asker ayrımı yapmayacak kadar ilkesiz ve kurlsız olarak kurgulanmaktadır.

Sivilleşmeyi savunan Akademisyen Aslı Özkaynak'ın demeçlerine yer verilirken bazı gerçekleri göz ardı ettiği alt metinde işlenmektedir. Bunlar: Türkiye'nin bulunduğu coğrafyada yaşananlar ve karşısında yer alanlara karşı vereceği mücadelede askeri müdahale dışında başka seçeneğinin olmadığıdır.

Kutuplaşma ve Karşıtlıklar

Savaşçı dizisinde kutuplar aktörler üzerinden kurgulanmaktadır. Örneğin terör örgütünün eline esir düşen Üsteğmen Serdar ve TSK'nın elinde bulunan üst düzey bir terörist takas edilmiştir. Üst düzey teröristin, Yüzbaşı Kağan küçük bir çocukken babasının çalıştığı şantiyeye yapılan bir terörist baskınında babasını gözünün önünde öldüren kişi olmasına rağmen onu serbest bırakmıştır. Karşılığında serbest bırakılan asker ise teröristler tarafından zehirlenerek serbest bırakılmıştır. Bu şekilde karşıt kutuplar arasındaki fark ortaya konulmaya çalışılmıştır. Asker ne kadar zor olsa da taahhüdünü yerine getirmiş, terörist ise tam tersi davranmıştır.

Tanım ve Ayrıntı Derecesi

Savaşçı dizisinde de “biz” olarak kurgulanan tarafta yer alan aktörlerin sivil hayatlarına ve yaşamlarına ayrıntısıyla yer verilmekteyken terör örgütü mensuplarının sadece terör faaliyetlerine yer verilmektedir. Terör örgütü mensuplarının hayatlarından ayrıntıya yer verilmemektedir.

İmalar ve Varsayımlar

Savaşçı dizisinde de karşıt grup ilk olarak terör örgütüdür. Dizide herhangi bir terör örgütü adına yer verilmezken örgüt mensuplarının konuşmalarındaki şiveden, giydikleri kıyafetlerden (peşmerge kıyafeti), ayakkabılardan PKK terör örgütünün ima edildiği anlaşılmaktadır.

Darbe sonrasında hapisneden çıkarılıp göreve dönen Albay Kopuz ve Yüzbaşı Kağan kendilerini hapse atanlardan: “Bizi buraya tıkan devlet değil, bizi buraya tıkan şu anda dışarıda devleti de yok etmeye çalışan o iç savaş çıkarmaya çalışan güç, kanlı çete” şeklinde bahsetmektedir. Burada ima “kanlı çete” olarak ima edilen yapının FETÖ/PDY olduğu anlaşılmaktadır. Fakat dizide bu konunun üzerine sadece birinci bölümde durulmuş daha sonra değinilmemiştir.

Sonuç

Söylem analizinde argüman ve retorik başlıklarında yer alan analiz ölçütleri bu çalışma kapsamının dışında tutulmuştur. Çalışmada ortaya koyulmaya çalışan toplumsal gerçekliğin ve egemen ideolojinin yeniden üretimi örneklendirilmektedir. Türkiye’de özellikle 15 Temmuz 2016 tarihinde yaşanan darbe girişimi, akabinde Güneydoğu bölgesinde iç güvenliği sarsıcı faaliyetlere yönelik başlatılan askeri harekâtlar “vatan sevgisi”, “güçlü devlet algısı”, “şehitliğin kutsallığı” gibi kavramları öne çıkarmıştır. Televizyon kanalları, yükselen bu algının (moral panik) izleyici potansiyeli olduğunun bilincindedir. Genelde televizyon kanallarında yer alan belli başlı türlerin bir izlenme oranı vardır. Örneğin komedinin bir izleyici kitlesi, dramın veya tarihi yapımların bir izleyici kitlesi vardır. Türkiye’de en çok izlenen kanallardan olan üç farklı ana akım televizyon kanalının aynı yayın döneminde benzer temalarda yapımlara yer vermesi bu temaların toplumda bir karşılığı olduğunu ortaya koymaktadır.

Türkiye’de 15 Temmuz 2016 darbe girişimi, ardından artan terör eylemleri: bunlara karşı yapılan yaptırım ve operasyonlar o günden bu zamana kadar medyanın ana gündem maddelerinden biridir. Bu durum, haber ve tartışma programlarının içeriklerine bakıldığında gözlemlenebilmektedir.

Yapılan analiz sonucunda üç dizi arasında Kanal D’de yayınlanan İsimsizler adlı dizinin egemen söylemin yeniden inşasında Söz ve Savaşçı dizisine nazaran daha etkili olduğu gözlemlenmiştir. Dizide devleti temsilen mülki amirler (Kaymakam), emniyet güçleri, TSK, MİT gibi önemli kurumlar yer almaktadır. Devleti temsil eden “biz” vatanını seven, gerektiğinde vatanı için canını seve seve verebilecek, şehitliği talep edecek kadar şehit olmayı kutsayan aktörler üzerinden kurgulanmaktadır. Devlet karşıtı olarak konumlandırılan “onlar” ise PKK terör örgütü mensupları, FETÖ/PDY (Gülen cemaati) mensupları, genel bir çerçevede Batı olarak adlandırılan ülkeler üzerinden kurgulanmaktadır. Onlar, olarak konumlandırılan bu kesimde terör örgütü mensupları acımasız ve Türkiye düşmanı Batılı ülkelerin maşası olarak, FETÖ/PDY mensupları ise Pennsylvania’dan gelen emirleri sorgusuz sualsiz (gerektiğinde cinayet işleyebilen,

uyuşturucu kaçakçılığı yapan, devlet sırlarını ifşa eden) kabul eden kişiler olarak kurgulanmaktadır. Onlar, olarak konumlandırılan kesimlerin tanımlamaları iktidarın “onlar” tanımlamaları ile örtüşmektedir

Dizide işlenen konular incelendiğinde Türkiye’de yaşanan münferit olayların yeniden kurgulandığı görülmektedir. Örneğin canlı bomba eylemler, terörle mücadelede izlenen strateji ve yöntemler, MİT turlarının durdurulması (9. Bölüm), Derik Kaymakamı Muhammet Fatih Safitürk’e makamında yapılan suikast, Uludere’de 2011 yılında kaçakçılık yapan vatandaşlara yönelik yanlış istihbarat sonucu yapılan operasyon vb. olaylar dizinin anlatısı içinde yeniden kurgulanmaktadır.

Star kanalından yayınlanan Söz dizisi ve FOX TV’de yayınlanan Savaşçı dizisinde “biz” olarak konumlandırılan kesimi asker temsil etmektedir. Her iki dizide de terörle mücadele etmek amaçlı kurulan özel bir tim vardır. Her iki dizide de daha çok Türk askerinin vatanseverliği, korkusuzluğu, vatani için canını ortaya koyan ve üstün yetenekli askeri becerilere sahip oldukları gösterilmektedir. “Onlar” olarak konumlandırılan kesimi daha çok terör örgütü temsil etmektedir. Her iki dizide de terör örgütü acımasız, kuralsız, asker sivil ayırt etmeden herkesin canına kastı olanlar şeklinde kurgulanmaktadır. Bu iki dizide de terör örgütünün Batılı ülkelerden yardım aldığı konusu işlenmektedir. Söz ve Savaşçı dizilerinde inşa edilen söylem daha yalındır. Türk askerinin gücünü, ferasetini ve cesaretini anlatan bu dizilerin izleyicilerine yapılacak bir alımlama analizi inşa edilen söylemin etkisini daha net ortaya koyabileceği ön görülmektedir.

Sonuç olarak her üç dizinin de Türkiye’nin içinden geçtiği süreçte ortaya çıkan moral paniğin bir sonucu olarak ortaya çıktıkları söylenebilir. Türkiye’de bir yayın döneminde azımsanamayacak kadar fazla dizi, büyük çaplı prodüksiyonlara rağmen izleyicinin ilgisini çekmediği için birkaç bölümde final yapmak zorunda kalmaktadır. Benzer tarihlerde yayın hayatına başlayan İsimsizler, Söz ve Savaşçı dizilerinin reyting oranlarına bakıldığında izleyicinin ilgisini çektiği anlaşılmaktadır. Her üç dizinin de yayınlandığı ilk ve ikinci bölümlerin reyting oranları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: 1. ve 2. Bölüm izlenme oranları (Reyting sonuçları total izlenme oranlarından alınmıştır)

	1. Bölüm		2. Bölüm	
	İzlenme oranı	Sıralama	İzlenme Oranı	Sıralama
İsimsizler	12.45	5	11.84	5
Söz	13.22	4	14.84	4
Savaşçı	16.16	2	14.49	1

Kaynakça / Reference

- Akşın, S. (2003). 'Küreselleşme ve Türkiye. *Atatürkçü Bakış*, 2(3), 119-129.
- Başkan, B. (2021). Margaret Thatcher ve Turgut Özal'ın yeni sağında yeni tarz siyasal iletişim. *Muhafazakar Düşünce Dergisi*, Sağ Siyaset, 60-85.

Büyükyonca, G. (2019). *Türk televizyon dizilerinin geleneksel Türk aile yapısına olan etkisinin popüler kültür bağlamında incelenmesi: bir aile dizisi üzerine analiz*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Ben-Yehuda, N. (1986). The sociology of moral panics: Toward a new synthesis. *The sociological quarterly*, 27(4), 495-513.

Cohen, S. (2011). *Folk devils and moral panics*. London: Routledge.

Çobanoğlu, S. (Senarist) ve Kocatürk V.(Yönetmen), (2017). [1.2. bölüm]. Aslan, H. (Yapımcı). *Savaşçı dizisi içinde*. Türkiye: Limon Film, Fox TV.

Demir, T., & Aşan, N. (2014). Hollywood kamerasında İslam'ın ötekileştirilmesi. *Electronic Turkish Studies*, 9(5), 741-748.

Doğu, M. B., Birlik, S., Mutlugil, A., Çalap, H. (Senarist). Kaya, O. (Yönetmen). (2017). [1.2. bölüm]. Kayımtu, A., Esenkale, Y., Öğretici, S. (Yapımcı), *İsimsizler dizisi içinde*, Türkiye: Barakuda Film ve ES Film. Kanal D.

Göksu, V. & Saygılı, R. (2010). “Amerikan medyasının İslam algısı”, İslamofobi kolektif bir korkunun anatomisi sempozyum tebliğleri, s. 267- 278, Ankamat Matbaacılık, Ankara.

Hunt, A. (1997). 'Moral panic and moral language in the media. *British Journal of Sociology*, 629-648.

İnceoğlu, Y., Çomak, N. A. (2009). *Metin Çözümlemeleri*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

RTÜK, Yayın Araştırmaları ve Ölçme Dairesi Başkanlığı, *Kamuoyu Araştırmaları: Televizyon İzleme Eğilimleri*, (2006, 2009, 2013, 2018). Erişim adresi: <https://www.rtuk.gov.tr/rtuk-kamuoyu-arastirmalari-49>. Erişim tarihi: 11. 09. 2021

McRobbie, A., & Thornton, S. L. (1995). Rethinking 'moral Panic' for Multi-Mediated Social Worlds. *British Journal Of Sociology*, Vol. 46, No. 4, 559-574.

Mutlu, E. (1999), *Televizyon ve Toplum*, TRT Basım Yayın Müdürlüğü, Ankara

Özışık, E., Bonomo, H., Uğur, E. (Senarist) ve Akaydın, Y. A. (Yönetmen). (2017). [1.2. bölüm]. Savcı, T., Sağyaşar, B. (Yapımcı), *Söz dizisi içinde*. Türkiye, TİMS&B, Star TV.

Rothe, D., & Muzzatti, S. L. (2004). Enemies Everywhere: Terrorism, Moral Panic, And US Civil Society. *Critical Criminology*, 12(3), 327-350.

Şeker, M., & Tiryaki, S. (2013). Sigara İle İlgili Kamu Spotlarında Moral Panik Etkisi. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (33), 223-241.

TDK Sözlüğü, <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim tarihi: 12. 10. 2021)

Wangermee, R. (1977). Televizyon Ve Toplum. *Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi*, 13(1), 489-509.

Van Dijk, T. A. (2003). Söylem ve İdeoloji (Çev. Nurcan Ateş). B. Çoban, Z. Özarsan (Ed.) *Söylem ve İdeoloji (Mitoloji-Din-İdeoloji) içinde* 13–109. (s. 13-109). İstanbul: Su Yayınları.

Van Dijk, T. A. (2011). Introduction: Discourse Analysis in (Mass) Communication Research. In *Discourse and Communication* (pp. 1-10). De Gruyter.